

ТЕРОРИЗМЪТ – СЪВРЕМЕННОТО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕД РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА

THE TERRORISM – THE CONTEMPORARY CHALLENGE TO TOURISM DEVELOPMENT

Златина Караджова
Zlatina Karadzhova

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас
“Asen Zlatarov” University – Burgas

Abstract: In the 21st century, tourism is a leading economy, and terrorism is the leading threat. There is nothing accidental in the relationship between the two. Globalization and technological innovation – have led both to the growth of tourism as an industry and to the growth of terrorism as a threat. The media serve both for forecasting and for manipulating beliefs and perceptions – media persuasion serves both for tourism marketing and for terrorism, the achievement of economic profit in the first case and the demoralization of the enemy / flow of funds and tenants in the second. Strangely, but terrorist sites can attract visitors and become a source of so-called “dark / dark / hiking.” Despite the negative effects on tourism, the industry is surprisingly adaptable.

The fact is that a tourist destination that provides a high level of safety and security for tourists can turn it into a competitive advantage over other tourists and thus attract more solvent tourists, tourists with cultural interests, various hobbies, which means that it will improve its financial – economic performance and, hence, the prosperity of its citizens.

Keywords: tourism, terrorism, challenge, threat, safety.

JEL: R41

ВЪВЕДЕНИЕ

Терористичните заплахи в туризма са много пъти основополагащ фактор за вземането на дадено решение както за предлагане на туристически пакет, така и за посещението на определена дестинация. Те са с висока вероятност и много висока тежест на последствията за определени дестинации. Туризмът е голяма индустриална сила в световен мащаб, което предполага по-висока честота на поява на рискови случаи. Необходими са адекватно подготвени специалисти с нужните компетенции, за да може превантивно да се минимизира рискът (Petkova-Georgieva, 2018, pp. 274–283).

Тероризмът – заплаха за развитие на туризма

Последиците от терористичните събития оказват влияние както върху текущия туристопоток, така и върху мотивите за вземане на решение за пътуване на останалите желаещи в даден район на конфликт. Като основна цел на подобен тип събития е да всеят страх у пътуващите. Затова туризмът е една от най-уязвимите области на икономиката, засегнати от тероризма. Той поставя въпроси на международната и националната сигурност. С развитието на туризма от древността до днес влиянието на тероризма върху него се увеличава. Това изисква нови мерки за сигурност в туристическата сфера. Остава един много важен и нерешен въпрос как да се предскаже уязвимостта на района. Има ли връзка между престъпността и туризма, от една страна, и тероризма и туризма от друга страна.

Тероризмът се появява през Средновековието и се проявява след XVI век. Това е модификация на войната, целяща да разруши цели икономики, причинявайки жертви и паника с насилствени средства. Целите са групи хора, а не личности или лидери. Естеството на туризма е точно обратното. Туризмът принадлежи към модерността. Освен като стимулатор за общ икономически растеж, значимостта на този сектор се подкрепя и от ефикасното му и подпомагащо въздействие в периоди на криза. Същевременно обаче се наблюдават редица пречки, тенденции и „празноти“, възпрепятстващи реализацията на стратегическите цели в развитието на туризма не само в национален аспект, но и на равнище предприятие (Yanakieva, Karadzhova, 2017, pp. 192–204).

Той е най-модерната индустрия – масовият и развлекателният туризъм се появяват след Втората световна война и проявяват характеристиките на съвременните общества: включването и преобладаването на жените в индустрията, противопоставянето на ксенофобията, стимулирането на пътуването и разнообразието, сътрудничеството с капитализма, фокусирането върху откритостта и индивидуалното внимание при предоставянето на услугата. Парадоксално тези характеристики, противоположни на тероризма, правят туризма по-уязвима цел за безпрецедентни атаки от всякакъв вид. Тъй като туризмът притежава „емблематичните съкровища на нацията“, атаката срещу него не е само атака срещу икономиката, а и атака срещу тези съкровища. Националните съкровища са част от световните културни ценности и националните икономики участват в оперирането на световната икономика, затова атаките срещу тях могат да бъдат приети като световни терористични актове.

Туризмът е най-важната съвременна индустрия по целия свят, с над 10% от световния брутен вътрешен продукт. За да се развива, се нуждае от спокойна, сигурна и мирна обстановка, която е в пълен противовес на ужаса, страха, хаоса и безредиците, провокирани от тероризма (Kazandzhieva, 2014, p. 122). Още повече, че през последните десетилетия в областта на туризма се наблюдават значителни по характер количествени и качествени изменения, с което се дава заявка за процеси на трансформация на традиционния туристически облик. Прилагат се съвременни маркетингови практики при предлагането на продуктите и услугите; развиват се високотехнологични решения при производството и пласмента на услугите; засилва се посредничеството при дистрибуцията на различните видове туристически продукти, развиват се и редица иновативни туристически продукти и услуги. Именно в условията на силна динамика и променящи се граници на туристическото предлагане се състои и несигурността от гледна точка на това как да бъдат интегрирани операционни и технологични стандарти, гарантиращи сигурността както на клиента, така и на туристическата организация (Klateva, 2015, p. 632).

В този смисъл разработването и прилагането на политика, основана върху принципите на законност, откритост, достъпност, отговорност, ефективност и пр., ориентирана към действителните потребности на хората и реализирана с широкото участие на гражданското общество и частния сектор, би била условие за подобряване качеството на предоставяните услуги; ефективност на поставените стратегически цели; ясно разграничени права и задължения на участниците в социално-икономическия живот; прозрачност и гарантиране на правна сигурност (Stefanova, 2011).

Каква е приликата на туризма с тероризма? През XXI век туризмът е водещата икономика, а тероризмът е водещата заплаха. Няма нищо случайно във връзката между тях. Глобализацията и технологичните иновации доведоха както до растеж на туризма като индустрия, така и до растеж на заплахата от тероризъм. Средствата за масово осведомяване служат както за прогнозиране, така и за манипулиране на вярвания и възприятия – медийното убеждаване служи както за маркетинг на туризма, така и за тероризъм, постигането на икономическа печалба в първия случай и деморализирането на противника, поток на средства и наематели във втория. Странно, но обектите на терористични атаки могат да привлекат посетители и да се превърнат в източник на т.нар. „тъмен“ /dark/ туризъм. Въпреки отрицателните ефекти върху туризма индустрията е изненадващо приспособима.

Съществуват някои аспекти, които увеличават уязвимостта на туризма от тероризма – естеството на туристическия продукт, неговата нестабилност, капризност и откритост – го правят лесна цел. Туристите по правило са анонимни и не са лесни за проследяване, следователно те могат да бъдат източници и цели на терористите. Публичността, търсена от туристическата индустрия чрез медиите, обслужва публичността на терористите и масово въздействие. Туризмът може да бъде както цел,

така и покритие на терористични актове. Броят на смъртните случаи, причинени от тероризма, все повече нараства, въпреки че броят на атаките не е толкова шокиращ.

Икономическите последици включват намаляване броя на туристите, причинено от задействието на страх (психологически причини) и негативния образ на индустрията, резултат от разпространението на масовата комуникация (транснационалният характер на акта увеличава световното прессъобщение). Икономическите последици отразяват състоянието на държавата като цяло – атаката срещу икономиката е атака срещу цялата държава (Dobrev, 2015, pp. 107–114).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Налице са много причини, поради които е необходимо да се дефинират нови приоритети за безопасността на туристите, но основната е тази, че безопасността в туризма е важна и неделима част от качеството на туристическия продукт, което я поставя сред първите пет най-важни ценности за туриста по време на ваканцията му. Причините за важноста на тази ценност за туристите са следните: нарастваща заплахата от терористични актове; сравнително висока степен на престъпност в региона, нови болести, като свински, птичи грип и други непознати за медицината болестотворни микроорганизми, и като цяло повишаващите се изисквания на туристите спрямо посещаваната дестинация. А туристическа дестинация, която осигурява високо равнище на безопасност и сигурност на туристите, може да има в конкурентно предимство пред останалите и по този начин да привлича и по-високо платежоспособни туристи, туристи с културни интереси, с различни хобита, което значи, че ще се повиши посещаемостта на културните и историческите обекти и ще се регистрират по-добри икономически резултати от екскурзии, аниматорски услуги и местни атракции и събития (<http://www.horemag.bg/show.php?storyid=890069>).

REFERENCES:

1. **Dobrev, N. 2015:** "TOURISM AND TERRORISM: THE CASE OF BULGARIA". *Trakia, Journal of Sciences*, Vol. 13, Suppl. 1, pp. 107–114.
2. **Klateva, E. 2015:** Contemporary Changes in the Hotel Timeshare. *International Scientific Conference "Tourism in the Age of Transformation"*, Varna: "Nauka i Ikonomika". (in Bulgarian)
3. **Kazandzhieva, V., M. Neshkov, Marinov. S. 2014:** Introduction to tourism. Nauka i Ikonomika, Varna. (in Bulgarian)
4. **Stefanova, S. 2011:** Ecological Responsible Tourism and Factors for its Development, "EKS-PRESS", Gabrovo.
5. **Petkova-Georgieva, S. 2018:** Analysis of Trends in the Implementation of Contemporary Management Concepts for Achieving Competitive Development of the Global Outsourcing Market. *Spisanie na Saiyuza na uchenite*, 1/7/ 2018, pp. 274–283, Varna (in Bulgarian).
6. **Yanakieva, Al., Karadzova, Zl. 2017:** Tourist clustering in Bulgaria – a factor of development in the global environment. *International Scientific Conference "Contemporary Tourism – Traditions and Innovations"*, Sofia, pp. 192–204, ISBN 978-954-07-4327-1 (in Bulgarian).
7. <http://www.horemag.bg/show.php?storyid=890069>

За контакти:

Златина Караджова, доцент, доктор
Служебен адрес: гр. Бургас, 8000 бул. „Проф. Яким Якимов“ No 1
Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас,
катедра „Маркетинг и туризъм“.
Ел. поща: zlatina_karadjova@abv.bg
